



Adalah The Legal Center for Arab Minority Rights in Israel
عدالة المركز القانوني لحقوق الأقليات العربية في إسرائيل
עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

27/11/06

לכבוד

המוסד לביטוח לאומי

הלשכה המשפטית

שד' וייצמן 13

ירושלים מ. 91909

שלום רב,

הנדון: קבלת מסמכים בשפה הערבית

הריני לפנות אליכם בנושא שבנדון כדלקמן:

1. לאחרונה, נתקבלו במשרדינו פניות בדבר סירוב המוסד לביטוח לאומי לקבל מסמכים בשפה הערבית, לרבות החלטות בית הדין השרעי בנושאי המעמד האישי. כפי שנמסר לנו, אזרחים הפונים לקבלת שירות מהמוסד לביטוח לאומי וברשותם מסמכים בשפה הערבית, מתבקשים לתרגם את המסמכים ולהעבירם עם התרגום למל"ל לשם קבלת שירותים.

2. הימנעותכם מקבלת מסמכים אשר אינם מתורגמים לשפה העברית, ובייחוד אלה מטעם רשויות רשמיות, כגון בית הדין השרעי, הנה בלתי חוקית הסותרת את הדין הקיים בנושא. בית הדין השרעי הנו מוסד רשמי הפועל מכוח חוק ובהתאם לחוק. כך שהחלטות בתי הדין השרעיים מהווים מסמך רשמי בעל תוקף משפטי מחייב. על כן, המוסד לביטוח לאומי מחויב לקבל את החלטות בית הדין השרעי ללא הצבת כל תנאי בנושא.

3. השפה הערבית הינה שפה רשמית בישראל. סימן 82 לדבר המלך במועצתו קבע את מעמדה של השפה הערבית כשפה רשמית במדינה והוא התייחס מפורשות למעמד זה במשרדי הממשלה. וכדברי פרופסור רובינשטיין: " **בסימן זה נקבעה חובת הרשויות להשתמש בשפות הרשמיות בפרסומיהם, וזכותו של כל אדם להשתמש באחת משפות אלה במשרדי הממשלה ובבתי משפט.**"

ראו: סימן 82 לדבר המלך במועצה משנת 1922

א' רובינשטיין, ב' מדינה, המשפט הקונסטיטוציוני של מדינת ישראל, (הוצאת שוקן 1996) עמ' 96.

4. בעניין זה יפים הם דברי השופט חשין בפרשת סאבק אשר עמד על חשיבותה ועל משקלה של השפה הערבית באומרו: **"השפה הערבית היא שפתה של כחמישית מאוכלוסיית המדינה- שפת הדיבור, שפת-התרבות, שפת-הדת- ושיעור זה של אוכלוסין הוא מיעוט ניכר שראוי לנו כי נכבדו- אותו ואת שפתו"**. (רע"א 12/99 מרעי ג'מאל נ' פריד סאבק ואח' פ"ד נג(2) 128).

5. יתירה מזאת, חובת המדינה לכבד את שפת המיעוט מהווה חלק מהזכות לכבוד, זכות המוגנת והמעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. לפיכך הדרישה לתרגום מסמכים מהשפה הערבית לשפה העברית, כתנאי לקבלת בקשות בדבר שירותים ומימוש זכויות, מהווה פגיעה בכבודם של האזרחים הערבים ומפלה אותם על רקע קבוצתי, שכן דרישה זו ותוצאותיה, משדרות מסר שלפיו השפה הערבית הינה שפה נחותה, לא רצויה ושאינה ראויה להגנה ולכבוד ע"י רשויות המדינה. יפים הם דברי כב' הנשיא ברק:

"[...] לפרט ניתן איפוא חופש להתבטא בלשון הרצויה לו. נתונה לו החירות להביע מחשבותיו (האישיות, החברתיות והמסחריות) בלשון שבה יחפוץ" (ע"א 105/92 הנ"ל, עמ' 202). חופש זה נגזר הן מהזכות החוקתית לחופש הביטוי והן מהזכות החוקתית לכבוד האדם (ראו ע"א 294/91 חברת קדישא גחש"א "קהילת ירושלים" נ' קסטנבאום, פ"ד מו(520, 464) (2). כנגד חופש זה של הפרט עומדת חובתה של הרשות השלטונית להגן על חופש זה. יצוין כי במספר חוקות יש בעניין זה הוראות מפורשות (ראו למשל סעיף 16 לצ'רטר הקנדי על זכויות וחופשים; סעיף 30 לחוקת בלגיה; סעיף 2 לחוקה הצרפתית; סעיף 18 לחוקה השוויצרית. ראו גם סעיף 27 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות, 1966, אשר ישראל אשררה).

בג"ץ 4112/99 - עדאלה המרכז המשפטי נ' עירית תל-אביב-יפו . תק-על 2002(2), 603, עמ' 610.

6. לא זו אף זו, דרישה זו פוגעת מעל הנדרש בזכויותיהם של אזרחי המדינה הערבית למימוש זכויותיהם על פי דין וקבלת שירותים מהמוסד לביטוח לאומי. שכן, רוב האנשים אשר פונים לקבלת קצבאות ושירותים מהמוסד לביטוח לאומי הנם ממעמד סוציו-אקונומי נמוך... דרישה זו מטילה עליהם מעמסה כספית כבדה שעלולה למנוע מהם מלפנות למל"ל למימוש זכויותיהם.

על יסוד כל האמור לעיל, ועל מנת לייתר את הצורך בפניה לבג"צ, אבקשכם לתקן את המעוות לאלתר ולדאוג להוציא נוהל המורה על קבלת מסמכים בשפה הערבית בכל סניפי המוסד לביטוח לאומי במדינה, מבלי לחייב את האזרחים בתרגומם או בעלות התרגום.

לדחיפות הנושא, אודה למענה מיידי.

בכבוד רב

נור אלעטאונה, עו"ד

העתק:

מבקר המדינה